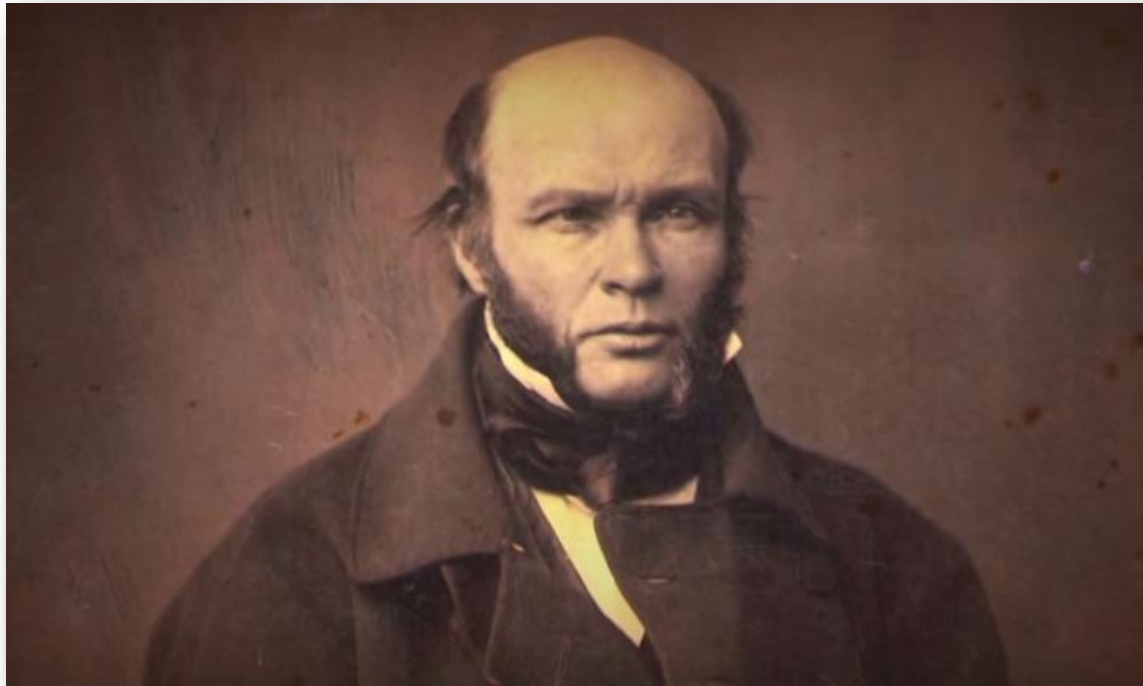

МИКОЛА ПИРОГОВ - ГЕНІЙ МЕДИЦИНИ

«Усі ті, хто готується бути корисними громадянами, мають спочатку навчитися бути людьми».
М.І.Пирогов

25 листопада виповнюється 215 років від дня народження видатного вченого, хірурга та анатома, педагога та громадського діяча Миколи Івановича Пирогова (1810–1881).

Мало хто знає, що Пирогов писав вірші й філософські трактати, вирощував лікарські рослини й декоративні квіти (тільки троянд в оранжереях вченого було понад 300 сортів), займався селекцією: культивував пшеницю й жито, які так і називали «пироговські». Микола Пирогов пов'язаний з Україною через свою багаторічну діяльність тут як хірург, анатом, педагог та просвітитель. Він жив у своєму маєтку в селі Вишня (нині Вінниця), де заснував лікарню, та доклав зусиль до розвитку освіти на українських землях. Його внесок в медицину (зокрема, військово-польову хірургію та використання наркозу) та гуманістична діяльність зробили його значною постаттю для України.

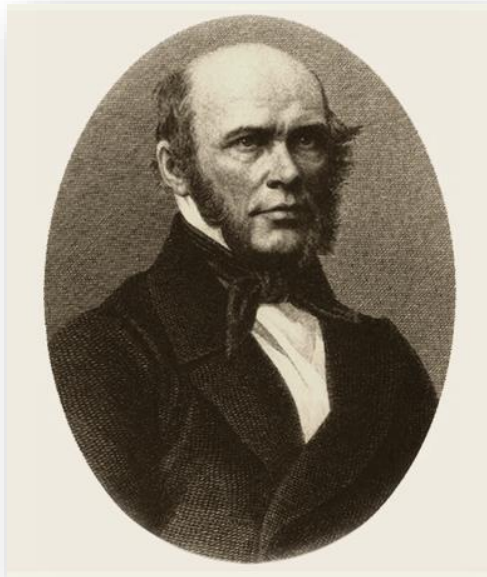

Микола Іванович Пирогов, син чиновника середнього розряду, внук селянина, народився в багатодітній сім'ї (14 дітей). Пирогови були дуже релігійними. Дитинство хлопчика пройшло в атмосфері ніжності й любові, хоча різка на той час вважалася найкращим засобом виховного впливу. В 6 років він самостійно навчився читати, а грамоту засвоїв, розглядаючи карикатури на французів, що видавалися після війни з Наполеоном.

До 11-ти років майбутній учений навчався вдома. Перші вчителі – студенти університету – навчили його грамоти, чотирьох арифметичних дій, дали початкові знання з латинської та французької мов. Батько був військовим, але серед знайомих родини було багато лікарів. Він довго не міг визначитися, ким бути: військовим, чи лікарем. Микола ріс здібною дитиною.

У 14 років Пирогов закінчив навчання в приватному пансіоні, і вирішив вступити на медичний факультет. Для обдарованої дитини зробили виняток, і він став студентом медичного університету в 14 років. Навчання він поєднував з роботою в анатомічному театрі, де набув безцінного досвіду практичної хірургії. Після закінчення університету (1828) Микола Пирогов як один з найобдарованіших випускників, отримав направлення на підготовку до професури при Дерптському (нині – Тартуський) університеті, де упродовж п'яти років працював у хірургічній клініці. Стартовим майданчиком практичних успіхів молодого хірурга стала Рига. Він почав з ринопластики, «вибудувавши» безносому цирульнику новий ніс. За пластичною операцією були інші: видалення каменів, пухлин. Там він перейняв передову європейську практику.

1832 р. в Дерпті (нині Тарту) Пирогов блискуче захистив докторську дисертацію і розпочав свою викладацьку та наукову діяльність як професор кафедри хірургії медичного факультету університету. З 1836 р. талановитий науковець вже очолював згадану кафедру та хірургічну клініку при університеті.

За п'ять років завідування кафедрою хірургії в Дерптському університеті М.І. Пирогов набув слави високоерудованого дослідника з надзвичайно широким світоглядом, блискучого хірурга, талановитого педагога.

Пирогов на відміну від більшості вузькоспеціалізованих колег-лікарів дуже вдало поєднував досвід і знання як хірурга, так і анатома. Перш ніж робити будь-яку операцію на живій людині, він усі свої дії до дрібниць відпрацьовував на трупі. Завдяки такій методиці було врятовано тисячі й тисячі людських життів.

За своє життя хірург провів близько 10 тисяч операцій. Саме він запровадив білі халати для лікарського персоналу, створив перший атлас топографічної анатомії людини, започаткував використання анестезії при оперативних втручаннях, а також гіпсової пов'язки при переломах.

М. Пирогов зробив великий внесок у патологічну анатомію. Завдяки йому в хірургії виник новий напрям — кісткова пластика.

В 1847 році уперше у світі застосував ефірний наркоз у воєнно-польових умовах на Кавказі, перевіривши його знеболюючу дію спочатку на собі; почав використовувати крохмальну нерухому пов'язку при вогнестрільних ранах. Безпосередній учасник Севастопольської оборони 1854—1855 років, М. Пирогов одразу збагнув першорядну вагу практичних дій медичної служби. Він з успіхом виконував і обов'язки воєнно-польового хірурга, і військово-медичного адміністратора. Першим у світі видатний лікар здійснив розподілення поранених і хворих залежно від характеру та місця поранення, створив транспортні відділення.

Солдати називали його "чудовим лікарем". Про випадки дивного зцілення і небувалої майстерності військового хірурга ходили легенди. Лікар не бачив різниці між безрідними і знатними, бідними і багатими. У цьому і полягав сенс життя Миколи Пирогова.

Пирогов був проти війни, але значна частина його життя пройшла в польових шпиталях, поряд із центром військової "м'ясорубки". "Війна – це травматична епідемія, – писав учений. – Як за великих епідемій завжди недостатньо лікарів, так і під час великих воєн завжди їх не вистачає".

Будучи творцем воєнно-польової хірургії, учений розробив і запровадив у життя основні положення цієї науки, багато з яких знайшли широке застосування у роки Великої Вітчизняної війни (1941—1945).

ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ

Микола Пирогов був одержимий своєю професією, тому до тридцяти років залишався неодруженим. Великий медик часто закохувався, не раз робив пропозиції, але йому відмовляли. Першу свою дружину Пирогову вдалося знайти тільки тоді, коли йому було за тридцять. Катерина Березіна була з незаможної сім'ї, тому Микола Іванович одразу ж взявся до її освіти.

Свою кохану відомий медик із ранку до ночі змушував сидіти над підручниками з медицини. А якщо дівчина чогось не розуміла, він обурювався і підвищував голос. За рік у подружжя народився первісток. Його назвали на честь батька Миколою. Через три роки народився другий син — Володимир. Невдовзі дружина занедужала. Пирогов сам намагався прооперувати дружину і врятувати її життя, але йому це не вдалося. Після цієї події Пирогов півроку не брав у руки скальпель.

Микола Пирогов займався наукою, а дітям потрібна була материнська опіка. І 39-річний хірург вирішив одружитися вдруге. Другою дружиною була 22-річна баронеса Олександра фон Бістром, прихильниця його публікацій.

Олександра дуже кохала чоловіка, Микола та Володимир Пирогови звали її мамою. Своїх дітей у неї не було. Олександра була завжди поруч із чоловіком: асистувала при операціях; у житті була практичною: завжди складала гроші для чоловіка та дітей. А чоловік заробляв: Пирогов (єдиний у царській Росії!) чотири рази одержував Демидівську премію: у 1841 році — половинну, а у 1844, 1851, 1860 — повні, а престижна премія Павла Демидова становила 5 000 карб. асигнаціями або 1 428 карб. сріблом. Друга дружина вченого вже після смерті чоловіка якось сказала: « Його професією була медицина, а моєю — бути дружиною великого медика» .

ПИРОГОВ І УКРАЇНА

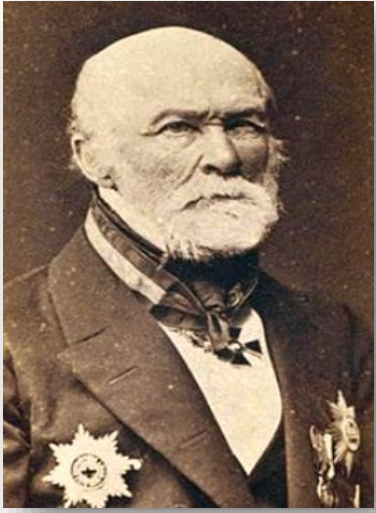
Життя Миколи Івановича Пирогова (цілих 27 років, з 1854 до 1881) нерозривно пов'язане з Україною. Період його попечительства в Одеському (1856—1858) і Київському (1858—1861) учбових округах, став важливим етапом в історії освіти і розвитку педагогічної науки. У ті далекі часи гімназистів часто били різками за будь-яку провину. Микола Пирогов називав тілесне покарання засобом, що принижує дитину, завдає непоправної шкоди її психіці та привчає до рабської покірності, що ґрунтується на страху.

Геніальні думки М. Пирогова щодо педагогіки, є камертоном сучасних проблем вітчизняної освіти, до яких можна віднести: єдність школи і життя, теоретичних і практичних питань навчально-виховного процесу; виховне навчання; виховання громадянина, корисного для своєї країни; роль особистості вчителя та викладача у педагогічному процесі; завдання та напрями перебудови освіти.

У 1859 році М.І. Пирогов придбав садибу під Києвом, коли працював попечителем Київського навчального округу, а з виходом у відставку 1861 року оселився тут. Від березня 1861 до кінця життя проживав у своєму маєтку в с. Вишня (нині в межах м. Вінниця), лікував хворих у заснованій ним лікарні. Він за порівняно короткий час упорядкував занедбане господарство. Однак його основним заняттям була лікарська справа. У садибі Вишня М.І. Пирогов відкрив лікарню, де робив складні на той час хірургічні операції, які мали гарні

результати. Для бідних виписував рецепти зі спеціальною позначкою. За такими рецептами в його аптеці ліки видавали безкоштовно. Ледь не щодня приймав пацієнтів по 5-6 годин. Лікар Пирогов був простим у спілкуванні, нікому не відмовляв у допомозі, після операції ховав руки в кишені, щоб йому не надумали платити. Кошти, виручені від наукових праць переказував незаможним.

ПРАЦІ МИКОЛИ ПИРОГОВА

Охоплюють два основні напрямки: медицину та освіту. У медичній сфері він є автором фундаментальних праць з топографічної анатомії, хірургії та військово-польової медицини, а також заснував перший в світі госпіталь із науково-обґрунтованою організацією роботи. У педагогіці його основні праці стосуються питань виховання, освіти та принципів вільної школи, що викладені у збірниках статей та окремих працях, як-от «Питання життя».

Медичні праці:

Топографічна анатомія:

Створив перший у світі атлас топографічної анатомії, який досі використовується у медичних навчальних закладах.

Військово-польова хірургія:

Основоположник цієї галузі, створив першу науково-обґрунтовану систему лікувально-евакуаційного забезпечення військ.

Анестезія та гіпсові пов'язки:

Вперше застосував ефірний наркоз у воєнно-польових умовах, а також винайшов метод накладання гіпсових пов'язок для лікування переломів.

Організація медичної справи:

Автор праць, що обґрунтовують організацію роботи стаціонарів, медичного персоналу та будівництво медичних установ.

Педагогічні праці

«Питання життя»: відомий твір, де порушуються питання виховання та освіти.

«Бути і здаватися»: частина його доробку, що стосується принципів виховання.

«Собрание литературно-педагогических статей»: збірник статей, опублікованих під час його роботи на посаді попечителя Київського навчального округу.

Принцип свободи у вихованні: Пирогов виступав за надання студентам не тільки теоретичних, а й практичних знань.

ВІШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ

Помер Микола Пирогов 5 грудня 1881-го. На прохання дружини, його тіло забальзамував петербурзький лікар Давид Виводцев. Микола Пирогов заповідав поховати його у Вишні, тому на місцевому цвинтарі спорудили склеп. Будівельні роботи затяглись, відтак похорон відбувся лише на початку лютого 1882-го. Відкриту труну з тілом видатного хірурга поставили на постамент, де вона знаходиться посьогодні.

У селі Пирогово (в межах міста Вінниця) збереглася усипальниця з церквою, де покоїться його забальзамоване тіло.

У Вінниці збереглась **садиба-музей Пирогова**, яку він купив, переселившись у Вінницю.

На честь М. І. Пирогова назвали **Вінницький національний медичний університет**.

Вулиця Пирогова — найдовша вулиця Вінниці (8 км), йде повз садибу Миколи Пирогова.

Центральна міська лікарня Севастополя носить ім'я **Миколи Івановича**.

Ім'я М. І. Пирогова носив **Одеський медичний інститут (зараз Одеський державний медичний університет)**

Пам'ятник у Кропивницькому де він працював під час Кримської війни

Вулиця Пирогова в Києві проходить від станції метро «Університет» до вулиці Богдана Хмельницького.

Також у частині міст України є **вулиця Пирогова**.

У місті Одеса є вулиця Пироговська та **провулок Пироговський**.

Теплохід С-506 у Вінниці (тип, як на Тернопільському озері) назвали на честь **Миколи Пирогова**.

У Чернігові заснували щорічну медичну **премію імені Пирогова**, його ім'я носить вулиця, де розташоване велике лікарняне містечко (дві лікарні для дорослих, дитяча лікарня, дитяча поліклініка, санстанція, станції переливання крові та швидкої допомоги)

На честь 200-річчя з дня народження Національний банк України відкарбував **срібну ювілейну монету «Микола Пирогов»** номіналом 5 гривень.

ДОБІРКА ПОСИЛАНЬ

https://pirogov.com.ua/fotogalereya_ua.htm?p_id=30

Національний музей-садиба М.І. Пирогов

<https://www.youtube.com/watch?v=rWP8M64A97c>

Жива історія: Микола Пирогов

https://tsikavi-fakty.com.ua/tsikavi-fakty-pro-pyrogova/#google_vignette

Факти про Пирогова

<https://www.youtube.com/watch?v=bAlONyVKc-k>

Цікаві факти з життя Миколи Івановича

<https://www.youtube.com/watch?v=9PrTTNzoWXY>

Вчені ребальзамували тіло видатного хірурга Миколи Пирогова